

VÁLOGATÁS A SZERZŐI JOGI SZAKÉRTŐ TESTÜLET SZAKVÉLEMÉNYEIBŐL

EMBLÉMÁK SZERZŐI JOGI VÉDELME

SZJSZT-16/2020

A megkereső közjegyző által feltett kérdés

- 1. Vizsgálja meg a szakértő a jelen végzés mellékletében megtalálható táblázatban szereplő emblémákat, és a hozzájuk fűzött részletes leírást, illetve összehasonlítást! A szakértő állapítsa meg, hogy az eredeti, korszerűsítendő emblémákhoz képest a szerző által megalkotott, modernizált emblémák egyéni, eredeti jelleg bírnak-e, s ezáltal szerzői jogi védelemben részesíthetők-e!*
- 2. Amennyiben a kérelmező által megalkotott, modernizált emblémák egyéni, eredeti jelleggel bírnak, a szakértő állapítsa meg, hogy az egyetem használatba vett emblémája olyan mértékben azonos-e a szerző által megalkotott, modernizált emblémákkal, hogy az kimerít-e a többszörözés tényállását!*
- 3. Amennyiben a szakértő úgy találja, hogy az egyetem használatba vett emblémája, valamint a szerző által megalkotott, modernizált emblémák között a többszörözés nem állapítható meg, a szakértő állapítsa meg, hogy az egyetem használatba vett emblémái a szerző által megalkotott, modernizált emblémák átdolgozásának minősülnek-e!*
- 4. A szakértő állapítsa meg, hogy az Sztj. 49. § (3) bekezdésében foglalt alapos okra való hivatkozás magába foglalja-e azt, ha a szerző a kijavításban foglalt kéréseket arra alapozva tagadja meg, hogy annak megvalósítása személyhez fűződő jogát sértene, illetve a kijavításban foglalt igények szerint az alkotás megváltoztatása sérelmes volna a hírnevére!*
- 5. A szakértő állapítsa meg, hogy a kérelmező által megalkotott, modernizált emblémáknak a kft. 2019. február 26-i, valamint az egyetem számára történő 2019. március 1-i személyes bemutatásával megvalósult-e az embléma nyilvánosságra kerülése, amelynek folytán harmadik személyek megismerhették a kérelmező által megalkotott, modernizált emblémákat!*
- 6. A szakértő válaszolja meg, hogy az Sztj. értelmében a nem munkaviszonyban alkotott művek esetében mi minősül átadásnak! Továbbá a szakértő állapítsa meg, hogy a mű személyes bemutatásával, prezentálásával, továbbá elektronikus úton történő megküldésével megvalósul-e az Sztj. értelmében az átadás fogalma! A felek szabadon állapíthatják-e meg az átadás módját szerződéses viszonyukban?*
- 7. A szakértőnek az ügy megítélésével kapcsolatos egyéb megállapításai.*

Tényállás

Az eljárás tárgya az alábbiakban foglalható össze a közjegyzői végzés alapján.

A bt.-t 2019. januárjában megbízta a kft., mint megrendelő, hogy az egyetem emblémáját frissítse és korszerűsítse. Az emblémafrissítést (jelen eljárásban kérelmező) grafikus végezte, aki a bt. belfelügyelője és ügyvezetője is. A megrendelő a 2019. február 11-én kelt „Megrendelő”-ben elfogadta a részletes árajánlatot, meghatározva az átadás idejét és módját is (személyes prezentáció). A felek 2019. február 12-én „vállalkozási keretszerződést” kötöttek, ami tartalmát tekintve jövőben megalkotandó művek felhasználására vonatkozó szerződés, azzal, hogy az egyes konkrét megrendeléseket a szerződés mellékletében szereplő formanyomtatvány alapján fogják konkretizálni a felek. A szerződésben a bt. az átdolgozás jogát fenntartotta magának, egyebekben *„teljes körű, korlátlan és kizárólagos felhasználási jogot engedett a megrendelőnek”*.

Az első tervek átadása 2019. február 26-án személyes prezentáció keretében megtörtént. A megrendelő márciusban több alkalommal kért módosításokat és további tervek elkészítését, amiknek a kérelmező eleget tett egy kivétellel: az emblémán megtalálható koronát körbefogó vonalakat (filigránokat) nem volt hajlandó a megrendelő kívánsága szerint az eredeti emblémának megfelelően kinyitni. Ez a felek között az e-mail-levelezések szerint már március elején szóba került, végül április 9-én a megrendelő egy e-mailben arról tájékoztatta a kérelmezőt, hogy *„szeretnénk egy olyan verziót, ahol visszamegyünk az eredeti – a jelenlegi logóban használt – ‘filigrán-koszorúhoz’, belenyúlni CSAK abba kellene, hogy ez egyes motívumok találkozásánál ne legyen vonalvastagodás.”* Május 6-án a kérelmező továbbította a megrendelőnek a terveket, amivel kapcsolatban május 7-én a megrendelő tolmácsolta az egyetem kérését a kérelmezőnek: *„Az egyik, hogy készüljön el az a verzió, amit mi kértünk április elején: mi minden észrevételt és javaslatot elfogadtunk, egyedül a filigránok formájával van bajunk, mert egy csomó nem túl szerencsés asszociációt hoz magával, és szeretnénk látni egy olyan [a grafikus által alkotott] verziót, ahol a mostani filigránkoszorúnk (a nyitott) jelenik meg a tervekben. Azaz a mostani koszorúnk menjen be az 1/A verzióba a kövér és zárt filigránok helyett. Egyedül a filigránok találkozásánál lévő illesztéssel és vonalvastagsággal kapcsolatos problémát kell kiküszöbölnie [a grafikusnak], de nem kell félkörívvel összekapcsolnia őket. Minden más (pontozott körívek, a korona, a betű stb.) az, amit [a grafikus] javasolt. ...*

Rektor Úrnak még egy kérése van. Szeretne látni egy olyan verziót az 1/A-ból, ahol az egyes filigránokat összekötő félköríveket elhagyjuk, mert meglátása szerint még tovább egyszerűsíti a logót. Erre [a grafikus] korábban már jelezte, hogy az úgy fog kinézni, mint egy virág, tehát nem támogatja, de itt sem tudok más érvet hozni, mint azt, hogy megrendelőkként szeretnénk látni, hogy ez valóban hogyan fest.

Az a kérésem, hogy ezt a kettőt legkésőbb csütörtök délig küldjétek el nekem, hogy még rá tudjunk nézni, mielőtt a vezetőség elé tárom a terveket pénteken.”

Erre a kérelmező grafikus még aznap e-mailben az alábbi választ küldte: „A kért leírás szerinti tervet elkészítettem, de szakmailag nem felel meg a minőségi elvárásaimnak. Amennyiben erre lehetőségem lett volna, hiányosságait szívesen be is mutattam volna egy személyes prezentáció alkalmával. Ezt a tervvázlatot az említett okokból semmilyen más módon nem teszem megtekinthetővé, hozzáférhetővé és publikálhatóvá.

Én, mint tervezőgrafikus-művész nem vagyok kötelezhető egy olyan mű közlésére, amelyet szakmailag vállalhatatlannak, így elfogadhatatlannak tartok.”

Ezek után június elején még volt a felek között egy e-mail-váltás, ahol a kérelmező kérte, hogy az alábbiak szerint számoljanak el:

1. emblémafrissítés – terv(ek) elkészült(ek)
 - a: a vázlatdíj összege, amennyiben egyik emblémafrissítési tervjavaslat sem kerül elfogadásra: 280 000 Ft+áfa
 - b: elhúzódo döntés esetén a vázlatdíj megfizetése, mely egy későbbi pozitív döntés esetében a tervezési díjből levonásra kerül
2. többletmunkák – megrendelői kérésre 10×2 emblémaváltozat grafikai tervezése
2019. 05. 09.-ig összesen 25 grafikus óra, melynek díja: 25×18 000 Ft+áfa.

Erre a megrendelő válaszában megerősítette, hogy a „a tervpénzt, természetesen, gond nélkül kifizetjük”, a 25 grafikus óradíjat azonban vitatták.

Ezek után a kérelmező 2020 januárjában észlelte, hogy az egyetem egy új logót kezdett el használni az alábbiak szerint:

Az eredeti, korszerűsítendő egyetemembléma	A kérelmező grafikus által megalkotott, modernizált emblémák	Az egyetem használatba vett emblémája

Előzetes megállapítások

Az eljáró tanács a kapott iratokat és műpéldányokat áttekintve megállapítja, hogy szakvéleményének kialakításához ez elegendő.

Az eljáró tanács a feltett kérdések és a benyújtott iratok alapján alakította ki a szakértői véleményt, a tények megállapítására nem végez külön bizonyítást.¹

¹ 156/1999. (XI. 3.) Korm. rendelet a Szerzői Jogi Szakértő Testület szervezetéről és működéséről (R.) 8.§ (1) bek.

Az eljáró tanács szakvéleménye

Az eljáró tanács az alábbiak szerint válaszolja meg a közjegyző által feltett kérdéseket.

1. *Vizsgálja meg a szakértő a jelen végzés mellékletében megtalálható táblázatban szereplő emblémákat, és a hozzájuk fűzött részletes leírást, illetve összehasonlítást! A szakértő állapítsa meg, hogy az eredeti, korszerűsítendő emblémákhoz képest a szerző által megalkotott, modernizált emblémák egyéni, eredeti jelleg bírnak-e, s ezáltal szerzői jogi védelemben részesíthetők-e!*

A vizsgálat tárgyát képező logón mint szerzői művön két pozitív feltétel fennállása esetén keletkezik szerzői jogi védelem. A szerzői jogról szóló LXXVI. törvény (a továbbiakban: az Szt.) 1. §-ának (2) bekezdése szerint az első feltétel, hogy az alkotás mint eredmény az irodalom, a tudomány és a művészet körébe tartozzon.

A szerzői jogi védelem fennállásának másik pozitív feltételét az Szt. 1. §-ának (3) bekezdése határozza meg: „A szerzői jogi védelem az alkotást a szerző szellemi tevékenységéből fakadó egyéni, eredeti jellege alapján illeti meg. A védelem nem függ mennyiségi, minőségi, esztétikai jellemzőktől vagy az alkotás színvonalára vonatkozó értékítéllettől.”

A műnek tehát az alkotó saját szellemi alkotásának kell lennie úgy egyéni jelleg, mint eredetiség szempontjából. Műnek a gondolatot másoktól elhatárolható, egyéni módon kifejező alkotás minősül. Az alkotás egyéni jellegében megnyilvánul a szerző személyisége, képessége, kreativitása. Az eredetiség az alkotás önállóságát, különlegességét, más művektől való különbözőségét, elhatárolhatóságát, azaz az általa okozott benyomás megismételhetlenségét fejezi ki. Az eredeti jelleg megállapításához elengedhetetlen, hogy az adott körülmények között lehetőség legyen többféle kifejezési módra, és ezek közül a szerző egyéni módon választhassa és válassza ki a kifejezési módok egyikét vagy másikat.

Az eljáró tanács álláspontja szerint a kérelmező által alkotott grafikák egyéni, eredeti jelleggel rendelkeznek, azaz szerzői jogi védelem alatt állnak. Az egyszerűsítés módja, részleteinek kidolgozása, variációs javaslatai eltérést mutatnak az eredeti emblémához képest, miközben figyelmesen egyszerűsítenek, és nem hanyagolnak el fontos részleteket. Mind az embléma, mind a kidolgozott arculati-felhasználási tervek egyéni, eredeti jelleggel rendelkeznek, azaz szerzői jogi védelem alatt állnak.

2. *Amennyiben a kérelmező által megalkotott, modernizált emblémák egyéni, eredeti jelleggel bírnak, a szakértő állapítsa meg, hogy az egyetem használatba vett emblémája olyan mértékben azonos-e a szerző által megalkotott, modernizált emblémákkal, hogy az kimeríti-e a többszörözés tényállását!*

Az eljáró tanács összehasonlította a kérelmező által alkotott emblémákat azzal, amit az egyetem ténylegesen használatba vett. Ennek alapján az eljáró tanács megállapította, hogy az egyetem által használatba vett embléma nem a kérelmező által megalkotott embléma többszörözésével jött létre. A két emblémában vannak ugyan azonos megoldások, amik az eredeti emblémában nem így vannak megoldva, parányi részletek, de valójában az egyetem által használatba vett emblémában az egyik fő elem, a korona hiányos, felületes ábrázolása, arányainak eltorzítása miatt a többszörözés nem áll fenn.

3. *Amennyiben a szakértő úgy találja, hogy az egyetem használatba vett emblémája, valamint a szerző által megalkotott, modernizált emblémák között a többszörözés nem állapítható meg, a szakértő állapítsa meg, hogy az egyetem használatba vett emblémái a szerző által megalkotott, modernizált emblémák átdolgozásának minősülnek-e!*

Az Sztj. 29. §-a értelmében szerző kizárólagos joga, hogy a művét átdolgozza, illetve hogy erre másnak engedélyt adjon. Az átdolgozásnak szerzői jogilag egyrészt határa az, amikor a változtatások eredeti vonást a műhöz nem adnak (e határ alatt beszélünk többszörözésről). Másrészt a határa az, amikor egy műnél, bár felhasználták egy másik mű azonos vagy hasonló formai vagy tartalmi elemét, de abban ez többé már nem lényeges alkotórész. Ilyenkor az eredmény kizárólag az újabb mű alkotójának személyiségi elemeit hordozó, új szellemi tartalmú eredeti mű.²

Tekintettel arra, hogy a feladat az eredeti embléma egyszerűsítése volt, a téma adott volt, és az alkotók mozgásterét korlátozott volt. Az eljáró tanács álláspontja szerint az egyetem által használatba vett emblémának csak apró részlete mutat hasonlóságot a kérelmező által megalkotott emblémával, de ez az összbemérés szempontjából szinte észrevehetetlen részlet. A fő elemekben, a koronában a két embléma között lényeges az eltérés. Mindezek alapján az eljáró tanács a rendelkezésére álló adatok alapján arra a következtetésre jutott, hogy az egyetem által használatba vett embléma nem a kérelmező által megalkotott embléma átdolgozásával jött létre.

² Gyertyánfy Péter (szerk.): Nagykomentár a szerzői joghoz. Wolters Kluwer, Budapest, 2014, p. 225.

4. *A szakértő állapítsa meg, hogy az Szjt. 49. § (3) bekezdésében foglalt alapos okra való hivatkozás magába foglalja-e azt, ha a szerző a kijavításban foglalt kéréseket arra alapozva tagadja meg, hogy annak megvalósítása személyéhez fűződő jogát sértené, illetve a kijavításban foglalt igények szerint az alkotás megváltoztatása sérelmes volna a szerző hírnevére.*

Az Szjt. 49. §-a rendelkezik arról, hogy ha a szerződés jövőben megalkotandó műre szól, a felhasználó (megrendelő) jogosult az elkészült művet a szerzőnek kijavítás végett ismételtelen is visszaadni. A 49. § (3) bekezdése értelmében ha a szerző a kijavítást alapos ok nélkül megtagadja, a felhasználó a szerződéstől díjfizetés kötelezettsége nélkül elállhat.

A megrendelő egyértelműen megfogalmazta azt az igényét, hogy azt szeretné, hogy a filigránok ne zártak legyenek. A kérelmező a kért változtatást nem végezte el, mert az szakmailag nem felelt meg a minőségi elvárásainak, azt szakmailag vállalhatatlannak tartotta.

Az Szjt. 13. §-a értelmében a szerző személyhez fűződő jogát sérti művének mindenfajta eltorzítása, megcsonkítása vagy más olyan megváltoztatása vagy megcsorbítása, amely a szerző becsületére vagy hírnevére sérelmes. A szerző hírneve akkor sérül, ha az elfogulatlan, átlagos néző, hallgató számára az a változtatás révén leértékelődik.

Az eljáró tanács álláspontja szerint a filigránok zárt vagy nyitott helyzete az embléma szempontjából nem jelentős kérdés. A filigránokról készült ábrázolásokról is látható, hogy a látvány változatlanul élvezhető nyitott és zárt filigránok esetében egyaránt. Emellett a kinyitás mértéke is különböző lehet: lehet olyan mértékű, ami egy hasonló helyzetet idézne elő, mint amiért az egész egyszerűsítési folyamat elindult, de lehet csak olyan mértékű is, ami épp elegendő ahhoz, hogy még az embléma kicsinyítése esetén se veszélyeztessen becsukódással. Az eljáró tanács álláspontja szerint tehát a filigránok kinyitása nem eredményezte volna a kérelmező hírnevének megsértését.

Az eljáró tanács álláspontja szerint a megrendelő ezirányú határozott kérését a kérelmező hírnevének megsértésére hivatkozással az Szjt. 49. § (3) bekezdése alapján nem tagadhatta volna meg.

5. *A szakértő állapítsa meg, hogy a kérelmező által megalkotott, modernizált emblémáknak a kft. 2019. február 26-i, valamint az egyetem számára történő 2019. március 1-i személyes bemutatásával megvalósult-e az embléma nyilvánosságra kerülése, amelynek folytán harmadik személyek megismerhették a kérelmező által megalkotott, modernizált emblémákat!*

A felek között létrejött felhasználási szerződés (2019. február 12-i „Vállalkozási szerződés”) rendelkezik a jövőben megalkotandó művek felhasználási jogairól. A 2019. február 11-én kelt „Megrendelő” értelmében a kérelmező a terveket személyes prezentáció alkalmával adja át a megrendelőnek.

A nyilvánosságra hozatali jogot ráutaló magatartással is lehet gyakorolni. Tekintettel arra, hogy a felhasználási jogok nyilvánosságra hozatal nélkül nem gyakorolhatók, egy joghatályos felhasználási engedély esetében a nyilvánosságra hozatal a szerződéses teljesítéssel megvalósul.

Az Sztj. 10. (3) bekezdése kimondja, hogy a felhasználási szerződés alapján – ellenkező kikötés hiányában – megadottnak kell tekinteni a szerző hozzájárulását ahhoz, hogy a felhasználó a mű tartalmáról a felhasználás céljának megfelelő módon a nyilvánosság számára tájékoztatást adjon. Ez alapján a nyilvánosságra hozatalhoz szükséges hozzájárulást csak akkor lehetne nem megadottnak tekinteni, ha a szerző azt kifejezett kikötéssel megtiltotta volna. Ez az eredeti tervek tekintetében nem történt meg.

Tekintettel tehát arra, hogy a felek közötti megállapodás egyértelműen kimondta, hogy a művek átadása személyes prezentáció keretében történik, a tervek felhasználását a közöttük létrejött megállapodás részletesen szabályozza, a személyes átadással a nyilvánosságra hozatalhoz szükséges hozzájárulás megadása megtörtént, a nyilvánosságra hozatal megvalósult.

6. *A szakértő válaszolja meg, hogy az Sztj. értelmében a nem munkaviszonyban alkotott művek esetében mi minősül átadásnak! Továbbá a szakértő állapítsa meg, hogy a mű személyes bemutatásával, prezentálásával, továbbá elektronikus úton történő megküldésével megvalósul-e az Sztj. értelmében az átadás fogalma! A felek szabadon állapíthatják-e meg az átadás módját szerződéses viszonyukban?*

A felek a kógens szabályok kivételével a felhasználási szerződés tartalmát szabadon állapítják meg. Tekintettel arra, hogy a művek átadásának módjára az Sztj. kógens szabályt nem tartalmaz, arról a felek szerződéses viszonyukban szabadon rendelkezhetnek. Jelen esetben a felek megállapodtak abban, hogy az átadás személyes prezentációval történik, majd ezt követően a kért módosítások tekintetében a tervek e-mail-ben való megküldését mindkét fél elfogadta, így tehát az átadás úgy személyes prezentációval, mint a módosított tervek elektronikus úton történő megküldésével megvalósult.

Az eljáró tanács megjegyzi, hogy tekintettel arra, hogy a megrendelő kijavításra visszaadta a terveket, az átadás vitathatatlanul megvalósult.

7. *A szakértőnek az ügy megítélésével kapcsolatos egyéb megállapításai.*

Az eljáró tanácsnak nincsenek egyéb megállapításai.

*Dr. Győri Erzsébet, a tanács elnöke
Dr. Lendvai Zsófia, a tanács előadó tagja
Sára Ernő, a tanács szavazó tagja*